

Farklı kültürden hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliğinin bakım verici tutumları ile ilişkisi

The relation of intercultural competence of pediatric nurses caring for patients from different cultures and their caregiver attitudes

Gizem Kıvrak^a, Hacer Oruçoğlu^b, Semra Köse^{c,*}

^a Konya Şehir Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi, Konya, Türkiye

^b Dr. Ali Kemal Belviranlı Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi, Konya, Türkiye

^c Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Konya, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu araştırma pediatri kliniklerinde farklı kültürden hastalara bakım veren hemşirelerin kültürlerarası yeterliliklerinin bakım verici tutumları ile ilişkisini saptamak için yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak yapılan araştırma Kasım-Aralık 2022 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini, Konya’da bulunan hastanelerin pediatri kliniklerinde hizmet veren, örneklemini ise belirtilen tarihlerde araştırmaya katılmaya gönüllü, internet erişimine sahip olan hemşireler oluşturdu. Veriler “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Sağlık Profesyonellerinin Kültürlerarası Yeterliliği Ölçeği” ve “Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği” ile kartopu yönteminde online olarak toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzde, ortalama, t testi, ANOVA gibi analizler kullanıldı. Araştırmaya başlamadan önce etik kurul onayı alındı. Çalışmada örneklem büyüklüğü için GPower analizi yapıldı ve toplam örneklem büyüklüğü 156 olarak hesaplandı. Çalışma 167 hemşire ile tamamlandı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin %90.4’ü kadın, %10.8’i lisans mezunu, 62.9’u evli ve hemşirelerin yaş ortalaması 32.17±7.03’dür. Hemşirelerin %41.9’u 3-6 yıldır pediatri kliniğinde çalışmaktadır. Hemşirelerin %32.9’u yabancı dil bildiğini, %53.9’u farklı kültürden hastalara bakım verdiğini, %48.5’i ise farklı kültürden hastalarla iletişim halinde olmak istediğini belirtti. SPKYÖ puan ortalaması 53.77±10.21; HBVRİTÖ’nin ise 68.71±9.69’dur. Hemşirelerin cinsiyeti, medeni durumu, farklı kültürden hastalara bakmak isteme, farklı kültürden hastalarla iletişim halinde olmak isteme durumu ve onlara hizmet vermenin motivasyonunu, verimliliğini ve bakım kalitesini düşürmediğini düşünmesi kültürlerarası yeterlilik ölçeğinde; medeni durumu ise bakım verici rollerine ilişkin tutum ölçeğinde etkili bulundu (p<0.05). Farklı kültürden hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliği ile bakım verici tutumları arasında ilişki saptanmadı.

Sonuç: Araştırmada farklı kültürden hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliği ile bakım verici tutumları arasında ilişki yokken bazı değişkenler kültürlerarası yeterlilik ve bakım verici rollerinde etkilidir.

Anahtar Kelimeler: Bakım; hemşire; kültürlerarası yeterlilik; pediatri; tutum

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to determine the relationship between the intercultural competencies of nurses who care for patients from different cultures in pediatric clinics and their caregiver attitudes.

Method: The descriptive research was carried out between November-December 2022. The population of the study consisted of nurses who served in the pediatric clinics of hospitals in Konya, and the sample was volunteers to participate in the research on the specified dates and had internet access. The data were collected online in snowball method with the "Introductory Information Form", "Intercultural Competence Scale of Health Professionals" and "Attitude Scale towards Nurses' Caregiver Roles". In the evaluation of the data; Analysis such as percentage, mean, t test, ANOVA were used. Ethics committee approval was obtained before starting the research. GPower analysis was performed for the sample size in the study and the total sample size was calculated as 156. The study was completed with 167 nurses.

Findings: 90.4% of the nurses participating in the study were women, 10.8% were undergraduates, 62.9% were married, and the average age of the nurses was 32.17±7.03. 41.9% of the nurses have been working in the pediatric clinic for 3-6 years. 32.9% of the nurses stated that they knew a foreign language, 53.9% of them gave care to patients from different cultures, and 48.5% of them stated that they wanted to be in contact with patients from different cultures. SPKYS mean score was 53.77±10.21; The HBVRIT score was 68.71±9.69. In the intercultural competence scale; marital status was found to be effective in the attitude scale regarding caregiver roles (p<0.05). No correlation was found between the intercultural competence of pediatric nurses who care for patients from different cultures and their caregiver attitudes.

Conclusion: In the study, while there was no relationship between the intercultural competence of pediatric nurses who care for patients from different cultures and their caregiver attitudes, some variables were effective in intercultural competence and caregiver roles.

Keywords: caring; nurse; cross-cultural competence; pediatric; behavior

Bu çalışma 22-25 Eylül 2022 tarihinde 7.Uluslararası, 18. Ulusal Hemşirelik Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

* Corresponding author.

E-mail address: semraak_88@hotmail.com (S. K.)

Geliş Tarihi / Received: 17.06.2023 Kabul Tarihi/Accepted: 27.07.2023

Giriş

Hemşirelik mesleğinin asıl gayesi, insan sağlığının korunması, sürdürülmesi ve geliştirilmesidir. Bu mesleğin ana konusu ise hemşirelik bakımındır (Altınbaş & İster, 2020). Hemşirelik bakımının temel unsuru olan insan, biyolojik, psikolojik, fizyolojik yönleri ile ailesi, yaşadığı toplumu ve sosyal ilişkilerinde bir bütündür (Toru, 2020). Bu nedenle bulunduğu kültürden etkilenir. Kültür; beslenme alışkanlıkları, fiziksel aktivite, hastalık-sağlık kavramını algılayış, uyku düzeni gibi sağlığa etki eden birçok durumu etkiler (Başlı, Bekar & Civelek, 2018). Dil ve iletişim sorunları farklı kültürden gelen göçmenler ve farklı bir ülkede yaşayanlar için sağlık hizmeti arayışında engele sebep olmaktadır (Ekiyor, 2021). Doğal afetler, ekonomik sebepler, göç, küreselleşmenin artmasıyla beraber bütün hemşirelerin bakım verdiği çocuk hasta ve ebeveynleri toplumda kültürel yönden çeşitlilik göstermesine neden olmaktadır (Başlı ve ark., 2018; Shahzad, Ali, Younas & Tayaben, 2021). Kültürel çeşitlenme ebeveynleri ve çocukları etkilediği kadar bakım veren hemşireleri de etkilemektedir. Pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk ve ailenin kültürel değer ve inançlarını anlaması ve kültürel yeterliliğe sahip olması holistik hemşirelik bakımı sağlayabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Ayar, Bektas, Bektas, Bulbul & Cesur, 2021; Çal, Çavuşoğlu & Aydın Avcı, 2022). Hemşire hasta çocuk ve ebeveynlerine kültürel açıdan duyarlı bakım sağlaması ebeveynlerin güvende hissetmesini ve tedaviye uyum sürecini olumlu yönde artmasını sağlamaktadır (Valizadeh, Zamanzadeh, Ghahramanian & Aghajari, 2017).

Sağlık kurumlarında kültürlerarası bakımı uygulayabilmek için gerekli durumlardan biri kültürel yeterlidir. Kültürel yeterlilik hemşireliğin en eski rolü olan bakım verici rolü yerine getirirken dikkat edilmesi gereken bir konudur (Tanrıverdi, Karabuğa, Gürsoy, Erdem & Gülyenli, 2019). Kültürel yeterliliğe sahip olmayan hemşireler; hasta/ebeveynleri ile etkili bir iletişim kuramaması sonucu sağlık eşitsizliklere, istenmeyen sağlık sonuçlarına ve hemşirenin bakım verici rolünü yerine getirmekte zorluklar yaşamasına neden olmaktadır (Gallagher & Polanin, 2015). Hemşirenin bakım verici rolünü yerine getirememesi hasta/ebeveyn-hemşire etkileşimi sağlanamaması ve hastanın bakım ihtiyaçlarını anlamamasına bağlı olarak hastane yatış sürelerinin uzamasına, iş doyumu, performans, verimlilik ve etkinliğinin düşmesine neden olmaktadır (Çınar, Şengül & Bulut, 2019; Koçak, Albayrak & Büyükkayaci Duman, 2014). Bu nedenlerden dolayı sağlık hizmetlerinde ve hemşirelik bakımında kültür de dikkate alınarak kültürlerarası bakımın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Literatür incelendiğinde Türkiye’de çalışan pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliği ile ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma farklı kültürden hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliğinin bakım verici tutumları ile ilişkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Konya’da bulunan hastanelerde, Ekim-Aralık 2022 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini, Konya’da bulunan hastanelerin pediatri kliniklerinde çalışan hemşireler oluşturdu. Çalışmada örneklem büyüklüğünü hesaplamak amacıyla “G.Power 3.1.9.2” programı kullanıldı. Altınbaş ve İster’in çalışmasından (2020) elde edilen veriler ile 0.6 orta etki büyüklüğü, % 95 güç ve 0,05 hata payı ile toplam örneklem büyüklüğü n=156 hesaplandı. Çalışma 167 hemşire ile tamamlandı. Araştırmaya; pediatri kliniklerinden birinde çalışan, belirtilen tarihlerde internet erişimine sahip olan, farklı kültürden hastalara bakım veren, çalışmaya katılmaya gönüllü olan hemşireler dâhil edildi.

Veri Toplama Araçları ve Özellikleri

Veriler; ‘Tanıtıcı Bilgi Formu’, ‘Sağlık Profesyonelleri Kültürlerarası Yeterlilik Ölçeği’ ve ‘Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği’ kullanılarak toplandı.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacıların literatür doğrultusunda hazırladığı (Tanrıverdi ve ark., 2019; Çınar ve ark., 2019, Koçak ve ark., 2014) bilgi formunda yaş, eğitim durumu, gelir durumu gibi sosyoekonomik durumunu belirten sorular ve farklı kültürden hasta bakımına ilişkin bilgi veren toplam 17 soru yer almaktadır.

Sağlık Profesyonellerinin Kültürlerarası Yeterliliği Ölçeği (SPKYÖ): 20 maddelik 4 boyuttan oluşan 5’li likert tipinde ölçektir. Bu boyutlar kültürlerarası uyum (8 madde), kültürlerarası tutum (5madde) kültürlerarası empati (3 madde) kültürlerarası farkındalık (4 madde)’dir. Ölçeğin orjinalindeki cronbach alfa değeri 0.852tir. Alt boyutlarının güvenilirlikleri ise, kültürlerarası uyum 0.90, kültürlerarası tutum 0.66, kültürlerarası empati 0.69, kültürlerarası farkındalık 0.62’dir. Ölçekteki maddelerin puanlaması, 1-5 arası (Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle katılıyorum) puanlanmaktadır. Ölçeğin Kültürlerarası Tutum ve Kültürlerarası Empati alt boyutlarının puanları ters çevrilerek hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanın alt limiti 20, üst limiti 100 puandır. Bu puanlar değerlendirildiğinde 3 puan ve üstü sağlık profesyonellerinin kültürlerarası yeterlilik düzeyinin olumlu yönde iyi olduğunu göstermektedir (Çınar ve ark., 2019).

Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği (HBRTÖ): Ölçek; hemşirelerin bakım verici rollerini yerine getirme düzeylerini ölçen ve 16 maddeden oluşan, beşli likert tipi (kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kısmen katılıyorum, katılıyorum, tamamen katılıyorum) derecelendirmeli bir ölçektir. Ölçek ile hemşirelerin maddelere verdikleri puanların ortalaması hesaplanmakta ve hemşirenin bakım verici rolünü yerine getirme düzeyine karar verilmektedir. Buna göre ölçekten alınan puan arttıkça bakım verici rolünü getirme düzeyi artmakta, ölçekten alınan puan azaldıkça ise bakım verici rolünü yerine getirme düzeyi azalmaktadır (Koçak ve ark., 2014).

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacılar tarafından Kasım-Aralık 2022 tarihleri arası çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve kriterlere uyan pediatri hemşireleri ile online olarak kartopu yöntemi ile toplandı. Araştırmacılar tanıdığı pediatri hemşirelerine sosyal medya aracılığı ile google formdan hazırlanmış linki ilettiler ve onların da kendi gruplarında paylaşımlarını istemiştir. Online verilerin sadece Konya ilinde çalışan hemşirelerin doldurması için hemşirelerden sadece kendi kamu kurumu wp grubuna linki iletmesi istenmiştir ve ayrıca online iletilen ankete Konya’da çalıştığına dair onay sorusu eklendi.

Verilerin Değerlendirmesi

Araştırmanın analizinde SPSS 25 (Statistical Package for Social Science) programı kullanılarak; tanımlayıcı istatistikler, ortalama, bağımsız gruplarda t testi analizleri kullanıldı. Anlamlılık $\alpha=0.05$ güven aralığında $p<0.05$ olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın planlama aşamasından sonra Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu’ndan etik kurul onayı (2022/27) alındı. Araştırmada veri toplamaya başlamadan önce primer bakım veren hemşirelere araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verildi, katılmayı kabul ettiklerine dair onamları online anketin ilk sayfasına konularak alındı. Araştırmaya katılacak

hemşirelere, bireysel bilgilerinin hiçbir yerde açıklanmayacağı ve kullanılmayacağı konusunda güvence verildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Birincisi; çalışmanın örnekleme kesitsel olduğu için Konya ilinde bulunan hastanelerde pediatri kliniğinde çalışan hemşirelerden oluşmaktadır. Farklı kültürlere bakım veren ve içine alan daha büyük örneklem gruplarında çalışmanın yapılması gerekmektedir. İkincisi; araştırmanın online anket formu ile yapılmasıdır. Üçüncüsü; çalışma verilerinin toplanmasında kullanılan ölçekler öz bildirim dayalıdır. Hemşirelerin gerçek duygularını gizlemiş olabileceklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bulgular

Farklı kültürden hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliğinin bakım verici tutumlar ile ilişkisinin incelendiği çalışmada; araştırmaya katılan pediatri hemşirelerinin %90.4'ü kadın, 62.9'u evli, %83.2'i önlisans mezunu, %57.5'inin geliri gidere eşit ve yaş ortalaması 32.17±7.03 olduğu belirlendi. Hemşirelerin %37.1'nin meslekte çalışma yılı 0-5 yıl ve 11 yıl ve üstü olduğu, %41.9'u 3-6 yıldır pediatri kliniğinde, %71.3'ü ise YYBÜ'nde çalıştığı saptandı. Tablo 1'e göre pediatri kliniğinde çalışan hemşirelerin SPKYÖ ve HBVRİTÖ'nden aldıkları puan ortalamaları karşılaştırıldı.

Tablo 1. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre SPKYÖ ve HBVRİTÖ'nden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması

	SPKYÖ			HBVRİTÖ		
	N (167)	%	Ort ± SS	Test ve p	Ort ± SS	Test ve p
Cinsiyet						
Kadın	151	90.4	53.21±10.23	t=-2.205	69.28±9.17	t= 1.830
Erkek	16	9.6	59.06±8.55	p=0.029	63.26±12.81	p=0.085
Medeni Durum						
Evli	105	62.9	52.17±9.60	t= -2.686	67.23±10.40	t=-2.800
Bekar	62	37.1	56.48±10.70	p=0.008	71.21±7.83	p=0.006
Eğitim Durumu						
Lise	10	6	52.10±11.69	F= 0.930	71.00±11.21	F= 1.462
Önlisans	139	83.2	53.51±10.17	p=0.397	68.14±9.60	p=0.235
Lisans	18	10.8	56.72±9.67		71.83±9.32	
Gelir düzeyi						
Gelirim giderimden az	43	25.7	51.51±10.35	F= 1.745	69.60±8.02	F= 0.785
Gelirim giderime eşit	96	57.5	54.17±10.26	p=0.178	67.91±10.35	p=0.458
Gelirim giderimden fazla	28	16.8	55.89±9.49		70.07±9.75	
Meslekte Çalışma Yılı						
0-5 yıl	62	37.1	54.37±11.05	F= 0.258	68.48±10.28	F= 0.028
6-10 yıl	43	25.7	53.93±9.69	p=0.773	68.77±8.85	p=0.973
11 yıl ve üstü	62	37.1	53.06±9.79		68.89±9.80	
Pediatri biriminde çalışma süresi						
0-2 yıl	21	12.6	58.19±10.49		65.67±9.01	
3-6 yıl	70	41.9	52.54±10.50	F= 1.694	67.90±10.71	F= 1.949
7-10 yıl	28	16.8	53.29±8.73	p=0.170	71.86±8.54	p=0.124
11 yıl ve üstü	48	28.7	53.92±10.21		69.38±8.68	
Çalışılan bölüm						
Yenidoğan Yoğun Bakım	119	71.3	53.39±10.72		69.36±8.06	
Çocuk YB/KVC	15	9	55.93±8.16	F= 0.305	70.67±10.18	F= 2.187
Genel Pediatri	24	14.4	53.92±10.61	p=0.822	64.17±13.58	p=0.092
Diğer Pediatri Klinikleri	9	5.4	54.78±3.76		68.89±14.30	
Yaş				Ort±SS		
				32.17±7.03		

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma

SPKYÖ incelendiğinde; eğitim durumu, gelir düzeyi, meslekte çalışma yılı, pediatri biriminde çalışma süresi ve çalışılan bölüm gibi değişkenlerde SPKYÖ puan ortalamaları anlamlı bulunmadı ($p>0.05$). Cinsiyet ve medeni durum SPKYÖ puan ortalamasında etkili bulundu ($p<0.05$). HBVRİTÖ incelendiğinde; cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, meslekte çalışma yılı, pediatri biriminde çalışma süresi ve çalışılan bölüm gibi değişkenlerde HBVRİTÖ puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0.05$). Medeni durum HBVRİTÖ puan ortalamasında etkili olduğu saptandı ($p<0.05$).

Tablo 2 incelendiğinde; hemşirelerin %32.9'unun yabancı dil bildiği, %53.9'unun farklı kültürden hastalara bakmayı istediği, %48.5'i ise farklı kültürden hastalarla iletişim halinde olmak istedikleri, %87.4'ü eğitim sürelerince kültürlerarası hemşirelik bakım eğitimi almadığı ve %41.9 'u ise farklı kültürden hastalara hizmet vermenin motivasyonunu, verimini ve bakım kalitesini düşürmediğini algıladıkları bulundu. Hemşirelerin kültürlerarası konuda fikirlerine göre SPKYÖ ve HBVRİTÖ'nden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırıldı. SPKYÖ incelendiğinde; yabancı dil bilme, kültürlerarası hemşirelik bakımı ile ilgili eğitim alma durumlarında SPKYÖ puan ortalamaları anlamlı bulunmadı ($p>0.05$). Farklı kültürdeki hastalara bakım vermek isteme, farklı kültürdeki hastalarla iletişim halinde olmak isteme, farklı kültürden hastalara hizmet vermenin motivasyonu, verimi ve bakım kalitesini düşürmemesi SPKYÖ puan ortalamasında etkilidir ($p<0.05$). HBVRİTÖ incelendiğinde; yabancı dil bilme, kültürlerarası hemşirelik bakımı ile ilgili eğitim alma, farklı kültürden gelen hastalara bakmak isteme, farklı kültürden gelen hastalarla iletişim halinde olmak isteme, farklı kültürden hastalara hizmet vermenin motivasyonu, verimi ve bakım kalitesini düşürme durumu HBVRİTÖ puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0.05$).

Tablo 2. Hemşirelerin kültürlerarası konuda fikirlerine göre SPKYÖ ve HBVRİTÖ'nden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması

			SPKYÖ		HBVRİTÖ	
	N (167)	%	Ort ± SS	Test ve p	Ort ± SS	Test ve p
Yabancı dil bilme						
Evet	55	32.9	54.75±9.17	t= 0.862	69.73±10.86	t=0.955
Hayır	112	67.1	53.29±10.68	p=0.390	68.21±9.07	p=0.341
Farklı kültürden gelen hastalara bakmak isteme durumu						
Evet	90	53.9	58.47±8.49	t= 7.388	68.82±9.54	t=0.168
Hayır	77	46.1	48.29±9.30	p=0.000	68.57±9.92	p=0.867
Kültürlerarası hemşirelik bakımı ile ilgili eğitim alma durumu						
Evet	21	12.6	54.33±10.67	t=0.268	69.14±12.01	t=0.219
Hayır	146	87.4	53.69±10.17	p=0.789	68.65±9.36	p=0.827
Farklı kültürden gelen hastalarla iletişim halinde olmak isteme durumu						
Evet	81	48.5	59.36±8.28	t=8.081	68.73±9.45	t=0.030
Hayır	86	51.5	48.51±9.01	p=0.000	68.69±9.97	p=0.976
Farklı kültürden hastalara hizmet vermenin motivasyonunuzu, veriminizi ve bakım kalitesini düşürdüğünü düşünme durumu						
Evet	97	58.1	50.08±10.03	t=-6.061	69.19±9.61	t=0.619
Hayır	70	41.9	58.89±8.06	p=0.000	68.16±9.85	p=0.537

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 3 incelendiğinde; SPKYÖ'nün toplam puan ortalaması 53.77±10.21 bulundu. Ölçeğin alt boyutlarından "Kültürlerarası Uyum" puanı 24.13±6.92, "Kültürlerarası Tutum" puanı 9.66±2.60, "Kültürlerarası Empati" puanı 6.13±1.71, "Kültürlerarası Farkındalık" puanı 13.85±2.84 olarak belirlendi. HBVRİTÖ'nün toplam puanı ise; 68.71±9.69 olarak bulundu. Ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puan sırasıyla 30.27±4.55, 17.77±2.49 ve 20.67±3.34 olarak belirlendi.

Tablo 3. SPKYÖ ile HBVRİTÖ'nün puan ortalamaları

	Ort	SS	Min	Max
SPKYÖ Toplam Puanı	53.77	10.21	27	78
Kültürlerarası Uyum	24.13	6.92	8	40
Kültürlerarası Tutum	9.66	2.60	5	18
Kültürlerarası Empati	6.13	1.71	3	11
Kültürlerarası Farkındalık	13.85	2.84	4	20
HBVRİTÖ Toplam Puanı	68.71	9.69	33	80
Hemşirenin Özbakım Gereksinimlerinin Giderilmesi ve Danışmanlık Rolüne İlişkin Tutum	30.27	4.55	14	35
Hemşirenin Bireyi Koruma ve Haklarına Saygılı Olma Rolüne İlişkin Tutum	17.77	2.49	8	20
Hemşirenin Tedavi Sürecindeki Rollerine İlişkin Tutum	20.67	3.34	11	25

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma

Farklı kültürden hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliği ile bakım verici tutumları arasında herhangi bir ilişki saptanmadı (Tablo 4).

Tablo 4. SPKYÖ ile HBVRİTÖ arasındaki ilişki

		HBVRİTÖ
SPKYÖ	r	0.100
	p	0.099
	n	167

Tartışma

Küreselleşme ve göçler toplumlarda kültürel çeşitliliği arttırmıştır. Kültürel çeşitliliğin artması hemşirelik bakımını da etkilemektedir (Sharifi, Adib-Hajbaghery & Najafi, 2019). Hemşireler holistik bakım verebilmek için bakım verdikleri hastaların kültürlerini dikkate almak durumundadırlar (Topbaş, Bay, Turan, Emir & Çıtlak, 2019). Farklı kültürden hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliğinin bakım verici tutumlar ile ilişkisini incelenen bu çalışma literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Kültürel anlayışlar ve yeterlilikler; yaş, cinsiyet, sosyoekonomik durum, ırk, spirütüel boyut, etnik özellikler, seksüel davranışlar, eğitim gibi birçok faktörden etkilenmektedir (Temel, 2008). Araştırmada, hemşirelerin cinsiyeti erkek olan ve medeni durumu bekâr olanların kültürlerarası yeterlilikleri istatistiksel olarak anlamlı bulundu. Literatürde hemşireler ile yapılan bir araştırmada, kadınların erkeklere göre daha yüksek kültürlerarası duyarlılığa sahip oldukları görülmektedir (Yılmaz, Toksoy, Direk, Bezirgan & Boylu, 2017). Kilis'te hemşireler ile yapılan başka bir çalışmada katılımcı hemşirelerin kültürel duyarlılığının ve yeterliliğinin cinsiyet değişkeninden etkilenmediği belirtilmiştir (Uzun & Sevinç, 2015). Bulut ve ark.'nın yaptığı çalışmada (2019) hemşirelerin medeni durumunun kültürel duyarlılık ve kültürel beceri düzeyleri üzerinde bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Yine literatürde buna benzer sonuçlar veren çalışma mevcuttur (Tanrıverdi ve ark., 2019). Literatürde görülen bu farklı sonuçların hemşirelerin farklı kültürlerden gelmesinden, yaşadıkları kültürde erkek ve kadına verilen değerden, farklı kültürlerde hizmet etmesinden, buldukları kültürdeki anlayıştan kaynaklı değişkenlik gösterebildiği düşünülebilir. Tanrıverdi ve ark.'nın (2019) yaptığı bir çalışmada bekâr olan hemşirelerin kültürlerarası farkındalıklarının daha anlamlı olduğu bulunmuştur ve sonucumuz literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmamızda hemşirelerin medeni durumu bekâr olanların bakım verici rollerindeki tutumlarının daha etkili olduğu sonucu çıkmıştır. Yapılan bir çalışmada ise medeni durumun bakım verici rollerinde etkili olmadığı bulunmuştur (Leininger & McFarland, 2002). Literatürde bu değişkenle ilgili herhangi bir veriye

rastlanmamıştır. Bu durum bekâr olan hemşirelerin günlük hayattaki sorumluluklarının daha az olmasından kaynaklı olabileceği düşünülebilir.

Hemşirelerin farklı kültürden hastalara bakma ve hastalarla iletişim halinde olma istemesi değişkenlerinin kültürel yeterliliklerinde etkili bulunmuştur. Farklı kültürden hastalara hizmet vermenin motivasyonlarını, verimlerini ve bakım kalitesini düşürmediğini düşünen hemşirelerin de kültürel yeterlilikleri etkili olduğu saptanmıştır. Kültürlerarası hemşireliğin lideri olan Leininger; kültürel yeterliliğin olmadığı hemşirelik bakımının, bireye zarar verebileceğini savunmuştur (Leininger & McFarland, 2002). Kültürel yeterlilik, sağlık bakım kalitesinde oldukça önemli bir bileşendir ve sağlık bakım çıktılarında iyileştirici etkisi vardır (Lehman, Fenza & Hollinger-Smith, 2005; Anderson, Scrimshaw, Fullilove, Fielding & Normand, 2003; Alizadeh & Chavan, 2016). Tüm bu literatür bilgileri ışığında hemşireliğin aldığı eğitimden, bakımın önemini bilmelerinden ve insanlara değer vermesinden kaynaklı bu sonucumuz literatürle uyumlu olabilir.

Kültürel farklılığın bulunduğu bakım ortamında kültürel yeterliliğe ihtiyaç vardır. Kültürel yeterlilik için; kültürel bilgi, farkındalık, uyum, motivasyon gibi ek bileşenlere de ihtiyaç vardır (Almutairi, Adlan, Nasim, 2017). Kanada'da yapılan bir çalışmada hemşirelerin kültürel farkındalık alt boyut puanı 5.04 ± 0.57 (3.08-6.23) belirlenmiştir (Dobrowolska ve ark., 2020). Avrupa yoğun bakım hemşirelerinin kültürel yeterlilik düzeylerini belirlemek için yapılan bir çalışmada kültürel farkındalık alt boyut puanı 5.09 ± 0.67 en yüksek puandır (Wesołowska ve ark., 2018). Yapılan bir çalışmada kültürlerarası empati alt boyutu ile hemşirelerin refah seviyeleri ilişkilendirilmiştir (Uzelli Yılmaz ve ark., 2017). Çalışmamızda kültürel yeterliliklerinin alt boyutlarının yaklaşık olarak ortalama seviyede olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada hemşirelerin meslekte çalışma yılı ve pediatri birimlerinde çalışma süresi HBVRİTÖ toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer olarak Uzelli Yılmaz ve arkadaşlarının 2017 yılında yaptığı bir çalışmada da hemşirelerin çalışma süresi ile bakım verici rollerine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Hemşire olarak çalışılan süre ve pediatri birimlerinde görev yapma süresine göre bakım verici rollerine ilişkin tutumun değişmemesi hemşirelik mesleğinin profesyonelliğinin devam ettirilmesi açısından önemli bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

Farklı kültürdeki hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliği ile bakım verici tutumları arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır. Bu durum hemşireliğin farklı kültürlerdeki hastalara bakım vermeyi gerektiren, sürekli gelişen ve değişen durumları kontrol eden, yaptığı tüm girişimleri holistik (fizyolojik, psikolojik, sosyal, spiritüel vb.) olarak duyarlı ve ihtiyaç giderici bir bakım sağlaması gereken bir meslek grubu olmasından kaynaklı olabilir.

Sonuç ve Öneriler

Farklı kültürden hastalara bakım veren pediatri hemşirelerinin kültürlerarası yeterliliği ile bakım verici tutumları arasında herhangi bir ilişki saptanmadı. Ancak bazı değişkenlerin pediatri hemşirelerinin hem kültürlerarası yeterliliklerinde hem de bakım verici tutumlarında etkili olduğu bulundu.

Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşireler hasta bakımında 24 saat aktif rol aldıkları için hastalarını kültürleri ile de ele almalıdırlar. Giderek kültürel çeşitliliğin arttığı sağlık bakım ortamında hemşirelerin en bağımsız rolü olan bakım vermenin kalitesini arttırabilmek için hemşireleri kültürlerarası bakım konusunda güçlendirmek adına; hizmet içi eğitimler verilmeli ve hemşireliğin temelini atıldığı lisans düzeyinde ders programlarına kültürlerarası hemşirelik konusunu içeren dersler dâhil edilebilir. Kültürel farklılıklara sahip hastalara aktif bakım veren pediatri hemşirelerinin görüş ve önerilerinin alındığı nitel çalışmalar yapılabilir. Konunun gelişmesi ve bakım ortamında uygulanabilir olması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Çalışma için herhangi bir kurum/kuruluştan maddi destek alınmamıştır.

Kaynaklar

- Alizadeh, S., & Chavan, M. (2016). Cultural competence dimensions and outcomes: a systematic review of the literature. *Health & Social Care in the Community*, 24(6), e117-e130. <https://doi.org/10.1111/HSC.12293>
- Almutairi, A.F., Adlan, A.A. & Nasim, M. (2017). Perceptions of the critical cultural competence of registered nurses in Canada. *BMC Nursing*, 16, 47. <https://doi.org/10.1186/s12912-017-0242-2>
- Altınbaş, Y., & İster, E.D. (2020). Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları ve bireyselleştirilmiş bakım algıları nurses' attitudes towards caregiver roles and perceptions of individualized care. *STED*, 29 (4), 246-254. <https://doi.org/10.17942/sted.621856>
- Anderson, L. M., Scrimshaw, S.C., Fullilove, M.T., Fielding, J.E., Normand, J., & Task Force on Community Preventive Services. (2003). Culturally competent healthcare systems: A systematic review. *American Journal of Preventive Medicine*, 24(3), 68-79. [https://doi.org/10.1016/s0749-3797\(02\)00657-8](https://doi.org/10.1016/s0749-3797(02)00657-8)
- Ayar, D., Bektaş, M., Bektaş I., Bülbül, O., & Cesur, A. (2021). The impact of professional values and job satisfaction of pediatric nursing on their intercultural sensitivity. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18(3), 323-328. <https://doi.org/10.5152/jern.2021.44522>
- Başlı, M., Bekar, M., & Civelek, İ. (2018). Kültürlerarası hemşirelikte kullanılan modeller ve "Kültürel yeterlilik süreci modeli"ni anlamak. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 18-24.
- Çal, A., Çavuşoğlu, F., & Aydın Avcı, İ. (2022). Hemşirelerin göçmen bireylere bakım verirken yaşadıkları sorunlar ve çözüme yönelik öneriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15 (2), 197-206. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.804655>
- Çınar, F., Şengül, H., & Bulut, A. (2020). The validity and reliability study of turkish form of the cross-cultural competence of healthcare professionals. *Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences*, 5(3), 561-570. <https://doi.org/10.5336/healthsci.2019-70854>
- Dobrowolska, B., Gutysz-Wojnicka, A., Ozga, D., Barkestad, E., Benbenishty, J., Breznik, K., ...& Blackwood, B. (2020). European intensive care nurses' cultural competency: An international cross-sectional survey. *Intensive and Critical Care Nursing*, 60, 102892. <https://doi.org/10.1016/J.ICCN.2020.102892>
- Ekiyor, E.Y. (2021). Göç ve kültürlerarası iletişim ilişkisi üzerine bir alan araştırması. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(4): 819-843. <https://doi.org/10.14230/johut1179>
- Gallagher, R.W., & Polanin, J.R. (2015). A meta-analysis of educational interventions designed to enhance cultural competence in professional nurses and nursing students. *Nurse Education Today*, 35(2), 333-340. <https://doi.org/10.1016/J.NEDT.2014.10.021>
- Koçak, C., Albayrak, S., & Büyükkayaci Duman, N. (2014). Developing an attitude scale for nurses in caregiving roles: validity and reliability tests. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11 (3), 16-21.
- Lehman, D., Fenza, P. & Hollinger-Smith, L. (2005). Diversity & Cultural Competency in Health Care Settings. A Mather Lifeways. Erişim adresi: <http://www.matherlifewaysinstituteonaging.com/wp-content/uploads/2012/03/Diversity-and-Cultural-Competency-in-Health-Care-Settings.pdf> 1-25.
- Leininger, M. & McFarland, M. R. (2002). Transcultural nursing concepts, theories, research and practice. 3rd Edition, McGraw Hill Medical Publishing Division, New York.
- Shahzad, S., Ali, N., Younas, A., & Tayaben, J.L. (2021). Challenges and approaches to transcultural care: An integrative review of nurses' and nursing students' experiences. *Journal of Professional Nursing*, 37 (6), 1119-1131. <https://doi.org/10.1016/J.PROFNURS.2021.10.001>
- Sharifi, N., Adib-Hajbaghery, M., & Najafi, M. (2019). Cultural competence in nursing: A concept analysis. *International Journal of Nursing Studies*, 99, 103386. <https://doi.org/10.1016/J.IJNURSTU.2019.103386>
- Tanrıverdi, G., Karabuğa, H.Y., Gürsoy, M.Y., Erdem, Ö., & Gülyenli, N. (2019). Farklı hasta profiline bakım veren iki hemşire grubunun kültürel duyarlılık ve farkındalıklarının karşılaştırılması. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(2), 26-37.
- Temel, A.B. (2008). Kültürlerarası (çok kültürlü) hemşirelik eğitimi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2): 92-101.
- Topbaş, E., Bay, H., Turan, B.B., Emir, A.H., & Çıtlak, U. (2013). Kültürlerarası hemşirelik kavramının yoğun bakıma yansımaları. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 17(1), 37-43.
- Toru F. (2020). Hemşirelik uygulamalarının kilit noktası: bireyselleştirilmiş bakım. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 46-59.

- Uzelli Yılmaz, D., Dilemek, H., Yılmaz, D., Akın Korhan, E., Çelik, E. ve Rastgel, H. (2017). Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutumları ve İlişkili Faktörler. *International Refereed Journal of Nursing Researches*, 10, 83-100. <https://doi.org/10.17371/uhd2017.2.05>
- Uzun, Ö., & Sevinç, S. (2015). The relationship between cultural sensitivity and perceived stress among nurses working with foreign patients. *Journal of Clinical Nursing*, 24(23-24), 3400-3408. <https://doi.org/10.1111/jocn.12982>
- Valizadeh, L., Zamanzadeh, V., Ghahramanian, A., & Aghajari, P. (2017). The exploration of culturally sensitive nursing care in pediatric setting: A qualitative study. *International Journal of Pediatrics*. 5 (2), 4329-4341. <https://doi.org/10.22038/ijp.2016.7975>
- Wesołowska, K., Hietapakka, L., Elovainio, M., Aalto, A. M., Kaihlanen, A. M. & Heponiemi, T. (2018). The association between cross-cultural competence and well-being among registered native and foreign-born nurses in Finland. *PLOS ONE*, 13(12), e0208761. <https://doi.org/10.1371/JOURNAL.PONE.0208761>
- Yılmaz Bulut, T., Aydın, M., & Aydın Avcı, İ. (2022). Yoğun bakım hemşirelerinin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 217-228. <https://doi.org/10.47115/jshs.1039710>
- Yılmaz, M., Toksoy, S., Direk, Z.D., Bezirgan, S., & Boylu, M. (2017). Cultural sensitivity among clinical nurses: A descriptive study. *Journal of Nursing Scholarship*, 49(2): 153-61. <https://doi.org/10.1111/jnu.12276>